

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 52 Volume: 10 Issue: 52
Ekim 2017 October 2017
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1936>

SANAT FELSEFESİ DERSİNDE KAVRAM HARİTASI KULLANIMI USE OF CONCEPT MAP IN ART PHILOSOPHY LESSON

Nalan OKAN AKIN*

Öz

Sanat Felsefesi, Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı derslerinden birisidir. Sanat tarihine Giriş, Batı Sanatı Tarihi, Türk Sanatı Tarihi, Çağdaş Sanat ve Sanat Eleştirisi dersleriyle direkt ilişkilidir. Çünkü bu derste sanat eserlerinin ait olduğu dönem ile kavramak sanat tarihini anlamayı ve sanatı da çözümlemeyi gerçekleştirecektir. Bu ders öğrencilerin aktif katılımı ile ve klasik yöntemlerin dışında alternatif öğretim teknikleriyle daha etkili hale getirilebilir. Bu amaçla özellikle fen ve dilbilim alanında öğrencilere uygulanan kavram haritaları bu dersin öğretiminde farklı bir teknik olarak kullanılmıştır. Bu amaçla Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde eğitim gören 2.sınıf öğrencilerinden 38 öğrencinin oluşturduğu çalışma grubu ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Sanat Felsefesi dersi programı 10 hafta ve 4 aşamadan oluşan kavram haritalarına dayalı olarak işlenmiştir. Felsefe, Sanat, Estetik ve Sanat Kuramları ana kavramları alt kavramlarla birlikte ilişkili olarak işlenmiştir. Dersin de konularını oluşturan kavramlar araştırmacı tarafından literatür incelenerek belirlenip uygulanmıştır. Araştırma verileri uygulama sonu öğrenci görüşme formundan oluşmaktadır. Görüşme formu 2 alan uzmanı tarafından geliştirilerek uygulanmıştır. Son yapılan öğrenci kavram haritalarından 3 tanesi örnek olarak sunulmuştur. Araştırma verileri öğrencilerin kavram haritası ile işlenen dersle ilgili görüşlerinden oluşmaktadır. Bu veriler içerik analizi ile değerlendirilerek kodlanmış ve yorumlanmıştır. Bulgulara göre; 6 sorudan oluşan öğrenci görüşleri 4 ana temada gruplandırılmıştır. Teknik, öğrenme, duygu ve yaratıcılık açısından görüşler ortaya çıkmıştır. Bu temalardan her bir soru için öğrenme açısından katkıları daha çok ortaya çıkmıştır. Bu bulgulardan hareketle, ilgili derste uygulanan kavram haritalarının öğrenme açısından etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Felsefesi, Kavram Haritası, Sanat, Eğitim, Sanat Eğitimi.

Abstract

Art Philosophy, Faculty of Education, Painting-Work Education. Introduction to art history is directly related to the courses of Western Art History, Turkish Art History, Contemporary Art and Art Criticism. Because this derste art of art belongs to the period and the art of conception will understand the history of art and will also analyze the art. This course can be made more effective with active participation of students and alternative teaching techniques besides classical methods. For this purpose, concept maps applied to students especially in science and linguistics have been used as a different technique in teaching this course. For this purpose, study was carried out with the study group of 38 students from 2nd grade students who were educated in Niğde Ömer Halisdemir University. In the research, an action research model was used from qualitative research methods. The Art Philosophy course program is based on 10-week and 4-level concept maps. The main concepts of Philosophy, Art, Aesthetics and Art Theories are related to sub-concepts. The concepts that constitute the topics of the course are determined and applied by investigating the literature by the researcher. The research result is composed of student interview form. The interview form was developed and implemented by 2 field experts. Three of the last student concept maps were presented as examples. The research data consist of the concept map of the students and their opinions about the course being studied. These data were coded and interpreted by evaluating by content analysis. According to findings; Students' opinions consisting of 6 questions are grouped in 4 main themes. Opinions emerged in terms of technique, learning, emotion and creativity. The contributions from these themes in terms of learning for each question are more evident. From these findings, it is concluded that the relevant derste is an effective method of learning the applied concept maps.

Keywords: Art Philosophy, Concept Map, Art, Education, Art Education.

1.GİRİŞ

Sanat Felsefesi dersi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2. Sınıf 4. Dönemde okutulan bir derstir. Bu dersin adına kavramlar açısından bakmak gerekirse, bilimlerin de temelini oluşturan felsefeden başlamak daha doğru olacaktır. 'Bilgi sevgisi' anlamına gelen ve başlangıçlarında bir bütün olan felsefe (philosophia), bu gün birçok disiplinleri içinde toplayan, her alanda ilgisi olan bir bilginin adıdır (Mengüşoğlu,1983:19). "Felsefe Atabek'e göre (1999:14) Yunanca, philosophia (filosofiya; bilgelik sevgisi, bilgeliği sevmek) teriminden gelir. Terim, philia (filiya; sevgi, sevmek) ve sophia (sofiya; bilgi, bilgelik) kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuştur. Gökberk de aynı şekilde, (1985:12-13) philosophia bileşik bir sözcüktür, iki sözcükten kurulmuştur demektir. İlki sevgi, ikincisi bilgelik, geniş anlamıyla bilgi demektir. Buna göre pphilosophia: bilgiyi, bilgeliği sevmek demektir". Görüldüğü gibi felsefe sevgi ve bilgi kelimelerinden

* Yrd. Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.

oluşmaktadır. Platon'un öğrencilerinden Herakleides Pontikos'un söylediğine göre de, philosophia deyimini ilk kez Pythagoras kullanmıştır

Sanat ise; Boydaş'ın ifade ettiği gibi (1996:8) tartışmaya açık bir kavramdır. Erinç ise, (1995:29) herkesin kendine özgü bir sanat anlayışı vardır demektedir. Dört temel sanat kuramına göre bir tanım yapılacak olursa, şöyle ifade edilebilir:

a.Sanat eserini esas alan tanım: 'Sanat anlamlı biçimdir'

b.Sanatçı unsurunu temel alan yaklaşım: 'Sanat, sanatçının duygu, düşünce ve izlenimlerini estetik düzeyde dışa vurumudur'

d.Sanat tüketicisini temel alan yaklaşım: 'Sanat, izleyen ve dinleyene estetik haz veren bir olgudur'

e.Doğa ve toplum (çevre) unsuruna temel olan tanım: 'Sanat dış gerekliliğin yansımadır (Boydaş,Balcı,1997:167). Sanatın farklı tanımları olduğu gibi farklı isimlendirmeleri de bulunmaktadır. Güzel sanatlar, plastik sanat gibi adlandırmaları bulunmaktadır. Sanat ürününü algılama biçimine göre de görsel sanatlar gibi isimlendirme de vardır. Çünkü; Sanatın dalları ayrı ayrı incelendiğinde, her dalının kendine ait bilgiler ve beceriler gerektiği görülmektedir. Bazı sanat dalları görme duygusunu, bazıları işitme duygusunu kullanırken bazıları da dokunma duygusunu kullanırlar (Demir, Procedia 2012).

Sanat ve felsefe kavramlarına birlikte düşünüldüğünde; Sanat Felsefesi kavramının estetik kavramı ile ya karıştırılmakta ya da birlikte ele alınabildiği görülmektedir. Estetiği felsefeciler felsefenin bir dalı olarak ele almaktadırlar. Felsefe bilgi, varlık ve değerler felsefesi olarak 3 e ayrılmaktadır. Değerler felsefesi de ahlak ve estetik (sanat felsefesi) olarak ele alınmaktadır. Sanat felsefesi genelde estetik ile iç içe bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Hatta estetik kavramı da sanat kavramı ile ilişkilidir. Çünkü sanat alanıyla birlikte açıklanabilmektedir. Estetik kendi başına bir alan değildir; çünkü kendine özgü, özel bir konusu yoktur (Kağan,1993:204). Bu bakımdan estetik her ne kadar kendi kavramları olsa da bir başka alanla ilişkilendirilmek durumundadır. Estetik temelde güzel kavramıyla ilişkili olduğu için sanat ile bağının olması son derece doğrudur. Timuçin'in ifadesiyle (2000:16) sanatçı güzeli yaratır, sanat izleyicileri ve estetikçiler de güzelin yaratılmasına katkıda bulunurlar. Her insan dolayısıyla bir şekilde ya sanatçı ya da izleyici olarak sanat ve estetikle ilgilenir. Yine Timuçin'nin söylediği gibi (2000:6) hepimiz bir sanat yapıtında estetik düzeyde haz alabiliriz. Hepimiz sanatla, güzelle, estetikle ilgili bir şeyler söyleyebiliriz. Güzel bizler için vardır, bizler için var edilir. Bizler güzeli tüketenleriz, güzelin tüketicileriyiz. Her insanda güzele eğilim vardır. Bir izbenin duvarlarını boyayan, bir çorbayı maydanozla süsleyen ya da saçlarını yana doğru tarayan kişi güzeli gerçekleştirmektedir (Timuçin,2000:15).

Felsefe, sanat ile birlikte, insan varlığı kendisinin ne olduğunu anlamaya çalıştığı gibi, toplumlar da ne olduklarını çözümlenmeye çalışmaktadır. Felsefe, sanatı anlamak, çözümlenmek, yargılamak ve değiştirmeye çalışmaktadır. Eğer bu böyle olmasaydı, sanat tümüyle ve sürekli olarak hep aynı kalırdı. Oysa, sanat da sürekli olarak ve tümüyle değişmektedir. Çünkü, tüm sanat akımlarının doğuşu ve gelişmeleri bu değişime bağlıdır (Yenişehirlioğlu,2000:88-92). Bu ifade çok önemlidir. Çok eski çağlardan bu yana ortaya çıkan felsefe sanatın biçimlenmesi, var olması, çözümlenmesi için sanat felsefesi kavramının ders olarak alınması da bu amaçla olabilir. Sanat Felsefesi dersinin, Sanat tarihine Giriş, Batı Sanatı Tarihi, Türk Sanatı Tarihi, Çağdaş Sanat ve Sanat Eleştirisi dersleri ile ilişkisi göz ardı edilemez. Bu derslerde sanat eserlerinin ait olduğu dönem ile kavramak, sanat tarihini anlamayı ve sanatı da çözümlenmeyi gerçekleştirecektir. Dolayısıyla bu ders alanın teorik anlamda merkez temel dersiştir. Bu dersin anlamlı öğrenilmesi ve kalıcılığının sağlanması gerçekleştirilmelidir. Dersi planlama ve uygulamada tek bir öğretim yöntem ve tekniğini kullanarak değil, farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak tüm öğrencilere ulaşmaya çalışılmalıdır (Taşpınar ve Kaya,2016:x).

Bu öğrenme, öğrencilerin aktif katılımıyla yapılarak düz anlatım yöntemlerinden uzak alternatif öğretim yöntem ve teknikleriyle kurgulanmalıdır. Unutulmamalıdır ki; sanat programlarının niteliği bütün öğrencileri ilgilendiren bir konudur ve nitelikli bir sanat eğitimi sayesinde öğrenciler algısal bakış açılarını, yaklaşımlarını, problem çözme kapasitelerini ve eleştirel yaklaşımlarını geliştirirler (Taşpınar ve Tepecik, 2016:169-178). Bu sebeplerden dolayı alan için önemli görülen Sanat Felsefesi dersinin de alternatif kalıcı yöntemlerle verilmesi gerekmektedir. Günümüzde özellikle fen ve dilbilim alanlarında çok kullanılan kavram haritaları bu dersinde kalıcı öğrenilmesi bilgilerin pekiştirilerek ilişkilendirmesi açısından uygun görülmüştür.

Kavram haritaları 70 li yılların başlarında Cornell Üniversitesi Novak ve arkadaşları tarafından, Ausubel'in "Anlamlı Öğrenme" yaklaşımı temel alınarak geliştirilmiştir (aktaran.Eroğlu ve Kelecioğlu,2011:211). Bir konu ile ilgili kavramları ve kavramlar arası ilişkileri grafiksel olarak gösteren kavram haritaları, öğrencilerin kavramları nasıl algıladığını ve sentezlediğini anlamada, ön kavramlarını ve

alternatif kavramlarını belirlemede ayrıca kavramsal anlamlarını değerlendirmede kullanılan iki boyutlu bir semadır (Kaya;2003a:71). Kavram haritaları planlama, öğretim ve değerlendirme aracı olarak okulöncesinden üniversiteye kadar her eğitim kademesinde kullanılabilen görsel araçlardır (Novak-Gowin'den Akt. Şahin;2001:13). Yine Şahin'e göre (2002:21) kavram haritası kavram haritasını oluşturma ve değerlendirme olarak iki bölümde incelenir. Öğrencilerin kavram haritalarını oluşturmaları suretiyle kavramlar arası bilgilerini sunabilmeleri için önceden mutlaka eğitim almış olmaları gerekir (Kaya;2003b:266).

Yanpar (2007:121), kavram haritasını bilgiyi organize etme yolu olarak tanımlamaktadır. Kavram haritası basamakları: temel terim ve kavramları yazma, genel, orta ve özel kavramları tanıma, kavram haritasının çizimi, ilişkileri çizme, haritayı düzenlemedir (akt.Yanpar;2007:121). Kavram haritalarının öğretime getirdiği artılar: öğrencilerin yanlış anlamalarını teşhis etme açısından; a.öğrencinin bilgi yapısını, b.öğrencinin içeriği anlarken olan yanlışlar, c.yanlış anlamaları teşhis açısından önemlidir. Geleneksel ödevlere kıyasla kavram haritalarından istenenler daha basittir (Şahin;2002:23). Sanat Felsefesi dersi için uygulanan bu çalışmada ise bu ders kapsamındaki tüm konuların kavram haritaları tekniği ile sürdürülmüştür. Araştırmada öğrenciler açısından etkilerine bakılmıştır. Bu çalışma görsel sanatlar eğitimi alan öğretmen adaylarının kavram haritaları oluşturarak, alanın belirleyici derslerinden biri olan sanat felsefesi dersinin kalıcı öğretilmesine yardımcı olacağı için önemli görülmektedir.

2.YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmada; resim-iş eğitimi anabilim dalı 2.sınıf öğrencilerine yönelik, sanat felsefesi dersi ile ilgili alternatif bir teknik olarak kavram haritalarının uygulandığı örnek programı hazırlanıp uygulanması hedeflenmiştir. Hazırlanan bu program öğrenci açısından değerlendirilerek, edindikleri deneyimlerin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu çalışma, öğrenci açısından sanat felsefesi dersinde farklı tekniklerin derse etkisinin belirlenmesi açısından önemli görülmektedir.

2.2.Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırmasıdır. Eylem araştırması kavramı Avrupa ve ABD de özellikle okullarda tanınan bir kavramdır ve bu yöntemle araştırma yapan öğretmenlerin sayısında önemli bir artış vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2000:213). Büyüköztürk ve diğerlerine göre (2008:18-19) belirli bir durumun koşullarını değiştirmeyi sağlayacak bilgiye yoğunlaşan yöntemdir. Karasar'a göre (2004:27) uygulamalı araştırmanın iki türünden biri olan aksiyon (eylem) araştırması uzman araştırmacıların yürütücülüğünde, uygulayıcıların ve probleme taraf olanların da katılımıyla, var olan uygulamanın eleştirel bir değerlendirmesini yaparak, durumu iyileştirmek için alınması gereken önlemleri belirlemeyi amaçlayan araştırmadır. Genel planda taslağı belirlenen eylem uygulamaya aktarılır ve uygulamanın etkileri gözlenir ve değerlendirilir (Elliot;2009, akt. Aksoy: 2003:484).

2.3.Çalışma Grubu

Araştırma, 2016-2017 bahar döneminde, Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Sanat Felsefesi dersinde 38 öğrenci ile yürütülmüştür.

Tablo 1 : Çalışma Grubu

Çalışma Grubu	sayı
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi 2.sınıf öğrencileri	38
toplam	38

2.4.Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, araştırmacının yürüttüğü 2016-2017 eğitim öğretim bahar dönemine ait Sanat Felsefesi dersi konularına ait kavram haritaları etkinlikleri sonucunda alınan öğrenci görüşlerinden oluşmaktadır. Araştırmada uygulanan ve gerçekleştirilen kavramlar ve etkinlikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo: Haftalara Göre Dersin Ana ve Alt Kavramları

ETKİNLİKLER		HAFTALAR										
ANA KAVRAMLAR		ALT KAVRAMLAR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Felsefe	Tanım Sınıflandırma Felsefeciler	x	x								
2	Sanat	Tanım Dallar Zanaat farkı Doğuşu			x	x						

		Ortaya çıkış kuramları Dönem-akım özellikleri										
3	Estetik	Felsefede yeri Diğer bilimlerle ilişkisi Kavramları Estetik düşünürleri					x	x				
4	Sanat Kuramları	Sanat tanımları Sanat-sanatçı-tüketici ilişkisi Dönem ve akımların özellikleri							x	x	x	x

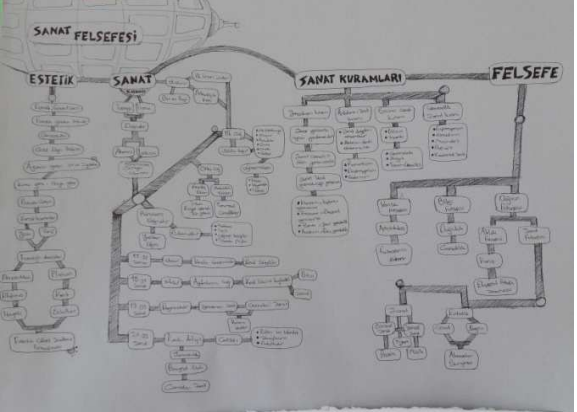

10 haftadan oluşan etkinlikler yukarıdaki gibi 4 ana kavram ve 16 alt kavram üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu ana kavramlara ait alt kavramlar yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu kavramlar, dersi yürüten alan uzmanı araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırma süresince araştırmacı tarafından kavramlar şeklinde aktarılan bilgiler her ders sonunda ya bireysel ya da grup şeklinde kavram haritalarına dönüştürülmüştür. 10 hafta sonunda tüm kavramların bireysel olarak tek kavram haritasında birleştirilmesi istenmiştir. Araştırma sonunda 2 uzman tarafından hazırlanan görüşme formu ile öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin oluşturduğu kavram haritalarında 3 tanesi örnek olarak tablo 4'te verilmiştir. Ancak bu kavram haritaları üzerinden bir değerlendirme yapılmamıştır. Araştırmada sadece öğrenci açısından etkilerine bakılmıştır.

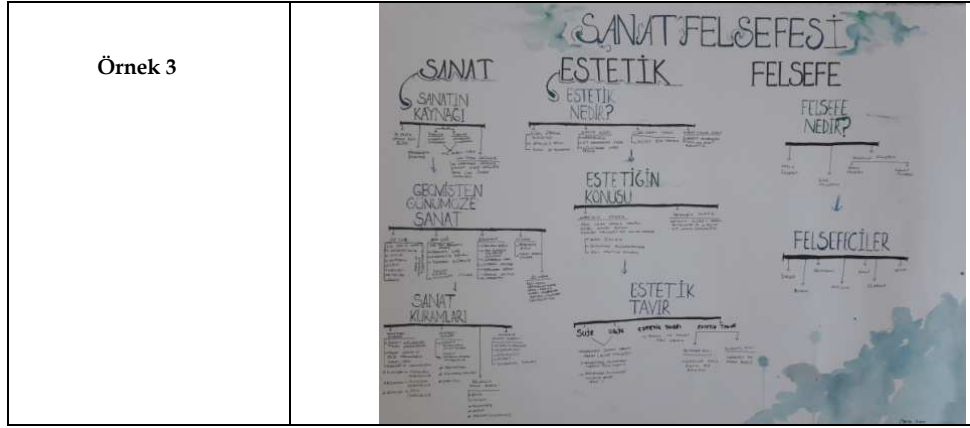
Tablo 3: Bulgular ve Veri Toplama Araçları

	BULGULAR	VERİ TÜRÜ	VERİ ANALİZİ
1	Dersi kavram haritası ile öğrenmede yaşananlar	Görüşme Formu	İçerik analizi
2	Kavram haritalarını grupla yada bireysel yapmak konusunda düşünceler		
3	Kavram haritası yaparken öğretmen yönlendirmesi		
4	Öğretmen yönlendirmesi öğrenmeye etkisi		
5	Kavram haritasının yararı		
6	Öğretmen olunca derslerinizde kavram haritası uygulamasının öğrencilere neler sağlayacağı		

Araştırmada öğrencilerin oluşturduğu son kavram haritalarından 3 tanesi örnek olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Kavram Haritası Örnekleri

Örnek 1	
Örnek 2	

3. BULGULAR VE YORUM

Aşağıda bulgulara ait kod ve temalar tablo 5, tablo 6.1, tablo 6.2, tablo 6.3, tablo7, tablo8, tablo9 ve tablo10'da sunulmuştur. Araştırmanın görüşme formunun birinci sorusu "Dersi kavram haritası ile öğrenmede neler yaşadınız?" a verilen cevaplar aşağıda tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Kavram Haritası Öğrenmede Yaşananlar

temalar	kodlar	n	toplam
teknik	başta zorlandım	9	12
	örnekler kolaylaştırdı	3	
öğrenme	kalıcı	14	31
	konuları ilişkilendirme	3	
	kavrama	1	
	kolay öğrenme	2	
	bilgi düzenleme	1	
	doğru anlama	1	
	sistematik	1	
	hızlı öğrenme	1	
	rahat kavrama	2	
	en ince detay	1	
	daha iyi anlama	2	
	pekişti	1	
	konuya adapte	1	
duygu	güzel	2	10
	etkili	1	
	kolay	3	
	eğlenceli	3	
	kafa karıştırıcı	1	
yaratıcılık	hayal gücü	2	8
	tasarım	1	
	farklı bakış açısı	1	
	pratik	1	
	başarılı	1	
	verimli	1	
faydalı	1		
toplam		61	

Tablo 5, 4 temadan oluşmaktadır. Kodlar ise; başta zorlandım, örnekler kolaylaştırdı, kalıcı, konuları ilişkilendirme, kavrama, kolay öğrenme, bilgi düzenleme, doğru anlama, sistematik, hızlı öğrenme, rahat kavrama, en ince detay, daha iyi anlama, pekişti, konuya adapte, güzel, etkili, kolay, eğlenceli, kafa karıştırıcı, hayal gücü, tasarım, farklı bakış açısı, pratik, başarılı, verimli, faydalı şeklindedir. Kavram haritasını öğrenmede yaşananlar en çok öğrenme ile ilgili olumlu ifadeler, teknik ile ilgili süreçte yaşadıkları, duygu açısından genelde beğeni ifadeleri, yaratıcılık açısından ise yaratıcılığı geliştirici ifade bulguları şeklindedir.

Görüşme formunun ikinci sorusu "Kavram haritalarını grupta yada bireysel yapmak konusunda düşünceleriniz nelerdir?" e verilen yanıtlar tablo 6.1, 6.2, 6.3'te verilmiştir. 6.1. grupta, 6.2. bireysel ve 6.3. hem grup hem de bireysel şeklinde gruplandırılarak tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 6.1: Kavram Haritalarının Grupla Yapılması ile ilgili Görüşler

tema	kod grup	n	toplam
teknik	öğretici	1	12
	kapsamlı	2	
	etkili	1	
	bilgi	1	
	hızlı	1	
	rahat	2	
	yavaş	1	
	karışıyor	1	
	fazla bilgi	1	
	kolay	1	
öğrenme	beyin fırtınası etkili	2	16
	daha iyi	1	
	fikir alış veriş	2	
	paylaşım	1	
	farklı düşünceler	3	
	yanlıları bulma	1	
	grup bilinci	1	
	yarışma gibi	2	
	eksik tamamlama	2	
	eğlenceli	1	
toplam		28	

Grupla yapılması ile ilgili teknik ve öğrenme olarak 2 tema altında toplanmıştır. Öğretici, kapsamlı, etkili, bilgi, hızlı, rahat, yavaş, karışıyor, fazla bilgi, kolay, beyin fırtınası, etkili, daha iyi, fikir alış veriş, paylaşım, farklı düşünceler, yanlıları bulma, grup bilinci, yarışma gibi, eksik tamamlama, eğlenceli kodları ortaya çıkmıştır.

Tablo 6.2: Kavram Haritalarının Bireysel Yapılması ile ilgili Görüşler

	kod bireysel	n	toplam
teknik	iyi	3	13
	bilgi ölçme	1	
	bildikleri	1	
	heyecan yok	2	
	kolay	1	
	etkili	1	
	kişisel yetenek	1	
	sade	1	
	kendi düşüncesi	1	
	çalışma iç içe	1	
öğrenme	iyi	1	8
	sade	1	
	bilgi	1	
	yenileme	1	
	özgün	3	
	yaparak	1	
toplam		21	

Bireysel yapılması ile ilgili görüşlerde yine teknik ve öğrenme temaları ortaya çıkmıştır. Kodlar ise; İyi, bilgi, ölçme, bildikleri, heyecan yok, kolay, etkili, kişisel, yetenek, sade, kendi düşüncesi, çalışma iç içe, iyi, sade, bilgi, yenileme, özgün, yaparak şeklindedir.

Tablo 6.3: Kavram Haritalarının Grupla ya da Bireysel Yapılması ile ilgili Görüşler

	kod bireysel grup	n	toplam
teknik	farksız	1	2
	olmalı	1	
öğrenme	kalıcı	1	2
	uygun	1	
toplam		4	

Hem bireysel hem grupla yapılmasında da teknik ve öğrenme ile ilgili temalar ortaya çıkmıştır. Farksız, olmalı, kalıcı ve uygun şeklinde kodlar elde edilmiştir. Grup ve bireysel yapılması konusunda yaklaşık bulgular çıkmıştır. Tablo 6.1., 6.2., ve 6.3.'e genel anlamda bakıldığında sadece teknik ve öğrenme

ile ilgili bulgular olduğu görülmektedir. Grupla yapılmasında öğrenme sıklığı, bireysel öğrenmede ise teknik ifadesinin sıklığı daha çok olduğu görülmektedir.

Görüşme formunun 3.sorusu "Kavram haritası yaparken öğretmen yönlendirmesi olmalı mı?" ya ait bulgular tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7 :Kavram Haritalarında Öğretmen Yönlendirmesi ile İlgili Görüşler

temalar	kodlar	n	toplam
evet	olmalı	13	38
	bazen	5	
	bilgi	2	
	konuyu doğru yapmaya	3	
	ilk başta olmalı	3	
	fikir alış-verişinde	1	
	etkili yapar	1	
	yanlırları görme	1	
	nasıl yapacağı	2	
	konu	3	
	içerik	1	
	takıldığımızda	2	
	zorlandığımızda	1	
	hayır	olmamalı	
gözlemci		1	
müdahale etmemeli		1	
öğrenciye yönelik		1	
yönlendirme olmaz		1	
gerekmiyor		6	
hepsine karışmamalı		1	
pekiştirirken olmamalı		1	
toplam		52	

Kavram haritası yaparken öğretmen yönlendirmesi olması 38, olmaması ise 14 şeklindedir. Olmalı, bazen, bilgi, konuyu doğru yapmaya, ilk başta olmalı, fikir alış-verişinde, etkili yapar, yanırları görme, nasıl yapacağı, konu, içerik, takıldığımızda, zorlandığımızda, olmamalı, gözlemci, müdahale etmemeli, öğrenciye yönelik, yönlendirme, olmaz, gerekmiyor, hepsine karışmamalı, pekiştirirken olmamalı şeklinde kodlar ortaya çıkmıştır. Öğretmen yönlendirmesi olması şeklinde daha fazla ifadeler görülmektedir. Ancak yönlendirme olmaması şeklinde ifadeler de buna yakın değerdedir.

Görüşme formunun 4. sorusu "Öğretmen yönlendirmesi öğrenmenizi nasıl etkiledi?"ye ait öğrenci görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8 : Öğretmen Yönlendirmesinin Etkisi

temalar	kodlar	n	toplam
teknik	konuya hazırlık	1	3
	yeni bilgiler	1	
	konuyu anlatma	1	
öğrenme	yol gösterdi	2	23
	soru işaretlerini çözme	3	
	etkin	3	
	kalıcı	1	
	kavram birleştirme	1	
	deneyimi	1	
	yapacaklarımız	1	
	nasıl ifade	1	
	bağlantılar	1	
	bilgi	1	
	yanlırları düzeltme	2	
	anlama	4	
	ipuçlarıyla öğrenme	1	
	hızlandırma	1	
duygu	güzel etkiledi	2	7
	olumlu	4	
	eğlenceli zaman	1	

yaratıcılık	bakış açısı	1	1
toplam		34	

Temalar teknik, öğrenme, duygu ve yaratıcılık şeklindedir. Konuya hazırlık, yeni bilgiler, konuyu anlatma, yol gösterdi, soru işaretlerini çözme, etkin, kalıcı, kavram birleştirme, deneyimi, yapacaklarımız, nasıl ifade, bağlantılar, bilgi, yanlışları düzeltme, anlama, ipuçlarıyla öğrenme, hızlandırma, güzel etkiledi, olumlu, eğlenceli zaman, bakış açısı kodları oluşmuştur. Genel olarak öğrenme ile ilgili tema daha çok olduğu görülmektedir.

Görüşme formunun 5.sorusu "Kavram haritası size ne tür yararı oldu?" ya ait cevaplar tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Kavram Haritasının Yararları

temalar	kodlar	n	toplam
teknik	iyi anlama	1	7
	sırasıyla öğrenme	3	
	açık net anlama	1	
	öz anlama	1	
	tam anlama	1	
öğrenme	şematik öğretme	3	35
	öğrenmede kolaylık	1	
	kolay öğrenme	2	
	kalıcılık	7	
	kavrama	2	
	bağlantı	4	
	kolaylık	2	
	hızlı	2	
	doğru	1	
	kısa cümle	1	
	bağlantı	3	
	öğretici	2	
	kavrama	3	
	kalıcılık	1	
	anlama	1	
yaratıcılık	bakış açısı geliştirdi	1	5
	görsel akılda kaldı	3	
	detaylı görebilme	1	
toplam			47

Temalar teknik öğrenme ve yaratıcılık olarak ortaya çıkmıştır. Kodlar ise; iyi anlama, sırasıyla öğrenme, açık net anlama, öz anlama, tam anlama, şematik öğretme, öğrenmede kolaylık, kolay öğrenme, kalıcılık, kavrama, bağlantı, kolaylık, hızlı, doğru, kısa cümle, bağlantı, kavrama, öğretici, kalıcılık, anlama, bakış açısı geliştirdi, görsel akılda kaldı, detaylı görebilme şeklindedir. Öğrenme teması altında en çok ifade olduğu görülmektedir.

Görüşme Formunun 6.sorusu olan "Öğretmen olunca derslerinizde kavram haritası uygulamanız öğrencilerinize neler sağlayacağını düşünüyorsunuz?" ile ilgili görüşler tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlikte Uygulayabilecekleri

temalar		n	toplam
teknik	konu kavrama	1	4
	konuya hakim	1	
	derinlemesine bilgi	1	
	eksiklikleri tamamlama	1	
öğrenme	başarılı	1	47
	hızlı	1	
	etkili	4	
	yapıcı	2	
	kalıcı	11	
	pekiştirme	2	
	bağlantılı bilgi	4	
	tartışma	1	
	çok kavram	2	
	pratik	7	
	hızlı	2	
	doğru	1	
	kavrama	2	
dikkat çekici	5		

	verimli	1	
	faydalı	1	
yaratıcılık	zihinde canlandırma	1	6
	farklı düşünme	1	
	görsel öğrenme	1	
	görebilme	1	
	fark edebilme	1	
	ayırt etme	1	
	duygu	eğlenceli	
	dayanışmalı	1	
	eğlenerek öğrenme	1	
	sınıf içi kaynaşma	1	
	zevкли	1	
toplam		63	

Bu tabloya ait temalar da teknik, öğrenme, yaratıcılık ve duygu şeklindedir. Kodlar ise; konu kavrama, konuya hakim, derinlemesine bilgi, eksiklikleri tamamlama, başarılı , hızlı, etkili,yapıcı, kalıcı, pekiştirme, bağlantılı bilgi, tartışma, çok kavram, pratik, hızlı, doğru, kavrama, dikkat çekici, verimli, faydalı, zihinde canlandırma, farklı düşünme, görsel öğrenme, görebilme, fark edebilme, ayırt etme, eğlenceli, dayanışmalı, eğlenerek öğrenme, sınıf içi kaynaşma, zevкли şeklindedir. En çok öğrenme ile ifadeler olduğu görülmektedir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Kavram haritası ile ilgili olarak genelde fen dersleri ya da dil eğitimi ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Fen alanında Kaya' nın (2003) "Fen Eğitiminde Kavram Haritaları", Şahin'in (2002) "Kavram Haritalarının Değerlendirilme Aracı Olarak Kullanılması İle İlgili Bir Araştırma", yine Şahin'in (2014) "Öğretmen adaylarının Kavram Haritası Yapma ve Uygulama Hakkındaki Görüşleri", Kaya'nın (2003) "Eğitimde Alternatif Bir Değerlendirme Yolu: Kavram Haritaları" çalışmaları örnek verilebilir. Ancak sanat alanında bu tür çalışmalara rastlanmamıştır. Dilli ve Mamur (2015) 'un "Görsel Kültür Kuramı Perspektifinde Sanat Eğitiminde Kavram Haritalarının Öğrenme ve Değerlendirme Sürecinde Kullanımı" adlı bir çalışması bulunmaktadır. Dilli ve Mamur'un bu çalışması görsel kültüre yönelik üniversite öğrencileriyle yapılmış bir çalışmadır. Ancak; Sanat Felsefesi dersinde kavram haritası kullanımına yönelik olan bu çalışma ise, bu dersin kavram haritaları ile yürütüldüğü ve sonucunda kavram haritalarının değil öğrenci üzerinde etkilerinin değerlendirildiği bir çalışmadır. Özellikle resim-iş eğitimi alanında bu tür alternatif tekniklerin uygulandığı ilgili araştırmalar yaygınlaştırılmalıdır. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalında teorik dersler uygulama alanlarının da temelini oluşturmaktadır. Ve her ikisi birbirini desteklemektedir. Bu derslerin kalıcı olarak öğrenilmesini sağlamak için bu tür farklı teknikler kullanılmalıdır.

Araştırmanın altı bulgusunu oluşturan temalar 4 ana başlıkta toplandığı görülmektedir. Bunlar; teknik, öğrenme, duygu ve yaratıcılıktır. Birinci bulgu kavram haritası öğrenmede yaşananlar ile ilgili bulgularda bu dört temadan öğrenme teması öne çıkmıştır. Kavram haritalarının grup ve bireysel yapılması görüşleri teknik ve öğrenme temaları altında toplanmıştır. Grupla yapılmasında öğrenme, bireyselde ise teknik ön plana çıkmaktadır. Hem grup hem bireysel görüşleri ise çok az sıklıkta ifade edilmiştir. Öğretmen yönlendirmesi ile ilgili görüşlerde de öğretmen yönlendirmesi olması yönündedir. Öğretmen yönlendirmesinin etkisi ile ilgili de öğrenme açısından etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Kavram haritasının yararlarında yine öğrenme ile ilgili yararları ortaya çıkmaktadır. Öğretmen olduklarında uygulayabileceklerinde de öğrenme ile ilgili uygulayabilecekleri ortaya çıkmaktadır. Kavram haritası bu ders ile ilgili olarak genel anlamda öğrenme ile ilgili kazanımlar sağlamıştır. Grup ve bireysel yapma ile ilgili de bireyselde teknik olarak bilgi edinilirden grup çalışmasının daha öğrenmenin daha çok olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen yönlendirmesinin genelde olması gerektiği, ancak bazı durumlarda da gözlemci olup müdahale etmemesi sonucu da ortaya çıkmaktadır. Bu yönlendirmeler konunun öğrenmesi açısından olması sonucu da ortaya çıkmıştır. Son olarak kavram haritalarının bu derste uygulanmasının dersi öğrenmede çok etkili olduğu ve öğretmen olunca uygulayabilecekleri bir teknik olabileceği sonuçları ortaya çıkmıştır.

Sanat Felsefesi Dersinin bu şekilde farklı bir teknik ile yürütülmesi öğrenci açısından öğrenmenin yoğun olduğu sonucundan da hareketle alternatif bir teknik olarak bu derste kullanılabilir. Aynı şekilde diğer teorik dersler için de uygulanabilecek bir teknik olabilir. Sadece üniversite de değil ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde de kullanılacak etkili bir yöntem olabileceği ön görülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, N. (2003). "Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S.36,ss. 474-489.
- ATABEK, Mustafa (1999). *Felsefe*, İstanbul: Meram Yayıncılık.
- DEMİR, C. (2012). "Texture-music interaction in sculpture work", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, S.51, ss.859-866.
- BÜYÜKÖZTÜRK ve Diğerleri (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- DİLLİ, R., & MAMUR, N. (2015). "Görsel Kültür Kuramı Perspektifinde Sanat Eğitiminde Kavram Haritalarının Öğrenme", *KSBD*, S. 13 Sonbahar, ss. 19-34.
- ERİNÇ, M. Sıtkı (1995). *Kültür Sanat Sanat Kültür*, İstanbul: Çınar Yayınları.
- ERİNÇ, M. Sıtkı (1995). *Resmin Eleştirisi Üzerine*, İstanbul: Hil Yayın.
- EROĞLU, M.G. ve KELECİOĞLU, H.(2011). "Kavram Haritası ve Yapılandırılmış Gridle Elde Edilen Puanların Geçerlik ve Güvenirliklerinin İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.40, ss. 210-220.
- GÖKBERK, Macit (1985). *Felsefe Tarihi* (5. bs.), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KAGAN, S.Moissey (1993). *Estetik Ve Sanat Dersleri* (Çev. Aziz Çalışlar), Ankara: İmge Kitabevi.
- KARASAR, Niyazi (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KAYA, O. Nafiz (2003). "Eğitimde alternatif bir değerlendirme yolu: Kavram haritaları", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.25,ss.265-271.
- KAYA, O. Nafiz (2003). "Fen Eğitiminde Kavram Haritaları", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.13, ss.70-79.
- MENGÜŞOĞLU, Takiyyettin (1983). *Felsefeye Giriş*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ŞAHİN, Fatma (2001). "Öğretmen Adaylarının Kavram Haritası Yapma Ve Uygulama", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.10, ss.12-25.
- ŞAHİN,Fatma (2002). "Kavram Haritalarının Değerlendirme Aracı Olarak Kullanılması İle İlgili Bir Araştırma", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (1) sayı11.
- TAŞPINAR, Ş. Eraslan., & KAYA, Ali (2016). "Görsel Sanatlar Dersinde Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretimin Öğrenci Tutumuna Etkisi", *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S.3(2), ss.32-39.
- TAŞPINAR, Ş. Eraslan, & TEPECİK, Adnan (2016). "Sanat Eğitiminde Kalite: Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Eğitim Programı Standartlarının Gerçekleşme Düzeyleri", *Başkent University Journal Of Education*, S.3(2), ss.169-178.
- TİMUÇİN, Afşar (2000). *Estetik*, İstanbul: Bulut Yayınları.
- YANPAR,Tuğba (2007). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- YENİŞEHİRLİOĞLU, Şahin (2000). *Felsefe ve Sanat*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2000). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.